

**“वसुंधरेची एकच हाक
पर्यावरणाचा घ्या ध्यास”**

पर्यावरणाच्या संवर्धनासाठी निसर्गाच्या पंचतत्वांवर आधारित माझी वसुंधरा हा उपक्रम महाराष्ट्र शासन राबवत आहे. निसर्गाच्या पृथ्वी, वायु, जल, अग्नी, आणि आकाश पंचतत्वासोबत जीवन पद्धती अंगीकारल्याशिवाय आपण निसर्गासोबत जगू शकणार नाही आणि जैव विविधतेचे ही अस्तित्व राहणार नाही. या पाच तत्वांच्या अनुषंगाने नागरिकांद्वारे करण्यात आलेल्या कामांचे मुल्यांकन महानगरपालिके तर्फे करण्यात येणार आहे. या मध्ये सर्व नागरिकांनी केलेल्या प्रयत्नांची दखल घेण्यात येणार आहे.

दैनंदिन जीवनात पर्यावरणाच्या हितावह उपाययोजना करणा-या स्मार्ट नागरिकांकरीता 7 Star सप्ततारांकित धोरण महानगरपालिका क्षेत्रात अवलंबविण्यात येत आहे. या धोरणाद्वारे ज्या मिळकती निकषात बसतील त्या नागरिक/ मिळकतधारक यांना मालमत्ता करातील सामान्य करात सुट देऊन प्रोत्साहन देण्यात येत आहे.

पंचतत्व आधारित सप्ततारा गुणाकनांसाठी पृथ्वी तत्वाच्या अनुषंगाने वृक्षारोपण, वृक्षसंवर्धन, घनकचरा व्यवस्थापन करणेसाठी, वायु तत्वाच्या अनुषंगाने वातवरणातील प्रदुषण कमी करण्या करीता इलेक्ट्रीक वाहनांचा वापर करणे आणि सार्वजनिक वाहतुकीच्या वापर वाढवून प्रदुषण कमी करून हवेतील गुणवत्ता सुधारणा करण्या करीता प्रोत्साहन देणे आवश्यक आहे. जल तत्वाकरीता पावसाच्या पाण्याचे पूर्णभरण करणे म्हत्वाचे आहे. जेणे करून पाण्याची पातळी वाढेल आणि पावसाचे पाणी वाया जाणार नाही. अग्नी तत्वाच्या अनुषंगाने सौर उर्जा वर आधारीत उपकरणांचा वापर वाढवणे जेणे करून उर्जेचा योग्य वापर, उर्जा बचत, उर्जेचा अपव्यय टाळण्यासाठी आणि अपारंपरिक उर्जेचा वापर वाढवा या करीता प्रोत्साहन देणे गरजेचे आहे. आकाश हे पाचवे तत्व असून स्थायी अस्तिवासाठी पर्यावरण संरक्षण व संवर्धनाचे जनजागृती उपक्रम राबविणे या बाबत नागरिकांना प्रोत्साहन देणे करीता सप्ततारांकित धोरणाची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे.

छत्रपती संभाजीनगर महानगरपालिका क्षेत्रात महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियमातील तरतुदीनुसार आर्थिक वर्ष 2024-25 करीता मालमत्ता कर निश्चिती करण्यात आली आहे. या मध्ये प्रथमच अधिनियमातील कलम 140-ब नुसार परिस्थितिकीय दृष्ट्या लाभदायक योजनेची अंमलबजावणी करण्याकरिता मालमत्ता करातून सुट किंवा परतावा देण्याची बाब अंतर्भूत आहे. त्यानुसार महानगरपालिका कार्यक्षेत्रातील मालमत्ताधारकांसाठी सप्त तारांकीत मुल्यांकनाचे धोरण अवलंबण्यात येत आहे. नमुद बाबींची पुर्तता करणा-या मालमत्ताधारकास प्राप्त गुणांकनानुसार मालमत्ता करातून सूट देण्यात येईल. मालमत्ताधारकास याकरीता किमान 5 तारांकीत मुल्यांकन प्राप्त करणे आवश्यक राहिल. या धोरणाद्वारे महानगरपालिका ऑनलाईन संगणकीय प्रणालीस प्रोत्साहन देणे, अपारंपारीक उर्जा स्त्रोत, आरोग्यदायी, पर्यावरणनुकूल आणि महिला सक्षमीकरण उद्देश ठेऊन धोरण अंतिम करण्यात आले आहे. या धोरणा अंतर्गत नागरिकांनी जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा आणि त्यास प्रोत्साहन मिळावे यासाठी मालमत्ता करातील सामान्य करात सूट देण्याचे प्रस्तावित करण्यात आले आहे.

या धोरणाची अंमलबजावणी करण्याकरीता आवश्यक पूर्तता आणि कार्यपद्धती निश्चित करण्यासाठी दि.04/03/2024 रोजी मा.आयुक्त तथा प्रशासक यांच्या अध्यक्षते खालील बैठक आयोजित केली होती. सदरील बैठकीत खालील अधिकारी उपस्थित होते.

1. मा. अतिरिक्त आयुक्त-1, महानगरपालिका छत्रपती संभाजीनगर
2. मा.शहर अभियंता, महानगरपालिका छत्रपती संभाजीनगर
3. मुख्य व्यवस्थापक, महाराष्ट्र उर्जा विकास अभिकरण (महाउर्जा)
4. उप आयुक्त -5, महानगरपालिका छत्रपती संभाजीनगर
5. उप अभियंता, विद्युत विभाग महानगरपालिका छत्रपती संभाजीनगर
6. उप संचालक नगर रचना, महानगरपालिका छत्रपती संभाजीनगर

या करिता एकुण 7 तारांकीत मुल्यांकना आधारे खालील मुद्यांवर चर्चा करण्यात आली.

1	वृक्षारोपण करणे	या मध्ये सदनीकेतील सज्जावर, गच्चीवर, अंगणातील वृक्षारोपण यांचा समावेश राहिल.
2	स्वच्छता	100 टक्के ओला आणि सुका कच-याचे वर्गीकरण करणे.
3	जलशक्ती	(रेन वॉटर हार्वेस्टिंग) पावसाचे पाण्याचे जलपुनर्भरण
4	उर्जा शक्ती	सौर ऊर्जा.(ग्रीडवर / विरहीत)
5	अद्यावत परिवहन	इलेक्ट्रीक वाहन.(दुचाकी/चार चाकी [सायकल वगळुन])
6	नारी शक्ती	महिलांच्या नावे मालमत्ता असणे.
7	डिजिटल इंडिया	मालमत्ता कर व पाणीपट्टी कर वेळेत आणि ऑनलाईन बिल भरणा करणे.

उपरोक्त प्रमाणे प्राप्त तारांकीत गुणांकन आधारे महानगरपालिका क्षेत्रातील मालमत्ताधारकांना मालमत्ता कराच्या सामान्य करात सूट देण्यात येईल. तथापि, सप्त तारांकित गुणांपैकी सूट देण्यासाठी मालमत्ता कर व पाणीपट्टी कर ऑनलाईन वेळेत भरणा करणे हा तारा सूट मिळण्यासाठी पाच तारांकित, सहा तारांकित, सात तारांकित गुणांकन प्राप्त करण्यासाठी अनिवार्य आहे. त्याअनुषंगाने मालमत्ताधारकांना देय मालमत्ता करामधील सामान्य करात पुढीलप्रमाणे सूट देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	प्राप्त तारांकीत गुणांकन	एकुण सुट (%)
1	7	10 %
2	6	8 %
3	5	6 %

महानगरपालिकेने प्रथमच प्रस्तावीत केलेल्या सप्त तारांकित गुणाकरांसाठी आवश्यक असलेली अर्हता, निकष, कार्यालयीन पद्धती पुढील प्रमाणे निर्धारित करण्यात येत आहे.

या करीता महानगरपालिकेच्या मालमत्ता कराच्या वेबसाईटवर स्वतंत्र अर्ज उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. ज्या मध्ये आवश्यक फोटो सलग्न करण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. नागरिकांनी अर्ज स्वरूपात भरलेल्या माहितीची तपासणी झोन कार्यालया मार्फत 15 दिवसात करण्यात येईल. अर्ज प्राप्तीच्या विहित मुदतीत झोन कार्यालयाने तपासणी करून मुल्यांकन आधारित सवलतीचा लाभ देण्याची शिफारस अथवा अर्ज नाकारण्याची कार्यवाही करावी अन्यथा सदरील अर्ज 15 दिवसात स्वीकृत होऊन सवलत लागू होईल. भविष्यात (15 दिवसांच्या)मुदती नंतर मिळकतीची प्रत्यक्ष पाहणी करतांना मिळकतधारकाने मिळकतीची चुकीची माहिती भरली असल्याचे निष्पन्न झाल्यास देण्यात आलेली कर सवलत परत घेण्यात येईल आणि संबंधीत झोन कार्यालयातील वसुली कर्मचारी आणि स्वच्छता निरीक्षकावर जबाबदारी निश्चित करण्यात येईल.

हरीत तारा :-

महापालिका क्षेत्रातील कर योग्य मिळकती भू-भागावर अथवा इमारती मध्ये समाविष्ट असतात. त्यामुळे काही मिळकतींना वृक्षारोपण आणि वृक्ष संवर्धनाकरीता बांधकाम क्षेत्रा व्यतिरिक्त साईड मार्जीन अंगणात किंवा सज्जावर, गच्चीवर, बाल्कनी मध्ये जागेची उपलब्धता असते. या सर्व बाबींचा विचार करून किमान 100 Sq.ft च्या बांधकाम क्षेत्रा पर्यंत 1 झाड या प्रमाणे प्रमाण निश्चित करण्यात येते. या मध्ये सर्व सदनिकांचा विचार करता जमीनीमध्ये रोपटे, झाड, कुंडी, लटकती कुंडी किंवा उभे वृक्षारोपणाचा समावेश करण्यात येतो. अशा प्रकारे उदा. 1000 Sq.ft करीता 10 झाडे असावीत यानुसार मिळकतीच्या क्षेत्राच्या प्रमाणानुसार करण्यात आलेले वृक्ष संवर्धनाची माहिती नागरिकांनी देण्यात आलेल्या वेबसाईटचे पानावर नमुद करावी आणि फोटो सलग्न करावेत. झोन कार्यालयातील वसुली कर्मचा-या मार्फत याची तपासणी करण्यात येवून त्यांच्या तपासणी आधारे गुणांकन देण्यात येईल.

स्वच्छता तारा :-

शहरामधील नागरिकांमध्ये घनकचरा व्यवस्थापना विषयी जागृती निर्माण करण्यासाठी ओला कचरा आणि सुका कचरा विलगीकरण करणा-या नागरिकांना एक तारा प्रदान करण्यात येईल. या बाबत स्वच्छता निरीक्षकांचे तपासणी आधारे गुणांकन देण्यात येईल. सोसायटी/अर्पाटमेंट असल्यास संपूर्ण मिळकतधारकांनी विलगीकरण करणे आवश्यक राहिल.

जलशक्ती तारा :-

पाणी म्हणजे जीवन याचा अपव्यय टाळणे आणि पुर्नवापर करणे या सोबतच पावसाच्या पाण्याची साठवण करणे आणि गोळा करणे हे देखील तितकेच महत्वाचे आहे. या करीता ज्या मिळकतींना Rain Water Harvesting (पावसाचे पाणी साठवणे) प्रणाली असणा-या मिळकतींना एक तारा प्रदान करण्यात येईल. याची तपासणी झोन कार्यालयाच्या तांत्रिक कर्मचा-यांच्या तपासणी आधारे गुणांकन देण्यात येईल. इमारतीसाठी असलेली जलपुर्न:भरण प्रणाली संपूर्ण मिळकतधारकांसाठी गृहीत धरण्यात येईल.

उर्जा तारा :-

अपारंपरिक उर्जाचे प्रमाण वाढविण्यासाठी प्रोत्साहन मिळावे, या करीता जे नागरिक सोलार पॅनल (सौर उर्जा) प्रकल्पद्वारे विजेची बचत करतील त्यांना 1 तारा प्रदान करण्यात येईल. याकरीता सदरील सौर उर्जा प्रकल्प ऑन ग्रीड किंवा ऑफ ग्रीड आहे याची माहिती ऑनलाईन सादर करावी. ऑन ग्रीड सौर उर्जा प्रकल्प असल्या विद्युत बिलामध्ये प्रतीबिंबित व्हावे, सोबत विद्युत बिलचा फोटो सलग्नीत करावा. ऑफ ग्रीड सौर उर्जा प्रकल्पाचा फोटो जिओ टॅग असावा. ऑफग्रीड सौर प्रकल्पाची तपासणी झोन कार्यालयाच्या तांत्रिक कर्मचा-यांच्या तपासणी आधारे गुणांकन देण्यात येईल.

वायु तारा :-

प्रती व्यक्ती स्वतंत्र वाहन वापरण्या ऐवजी सार्वजनिक वाहतुकीचा वापर करणा-या तसेच ई-व्हेकलचा वापर करून पर्यावरणात होणारे वायु प्रदुषण कमी करणा-या नागरिकांना प्रोत्साहन देणे हेतू 1 तारा प्रदान करण्यात येईल. याकरीता नागरिकांनी सार्वजनिक वाहतुकीचा वापर करत असल्या बाबत ऑनलाईन अर्जा बाबत माहिती द्यावी. ई-व्हेकल वापरणा-या नागरिकांनी वाहनाचे आर.सी.बुक चा फोटो सलग्रीत करावा. सदर आर.सी.बुकवर ज्या मिळकतीसाठी गुणांकन हवे त्या मिळकतीचा पत्ता असणे आवश्यक आहे.

नारी शक्ती तारा :-

महिलांचे सक्षमीकरण आणि समाजातील स्थान अधोरेखित करण्या करीता महिलांच्या नावे मालमत्ता असणे आवश्यक आहे. मालक, सह मालक असल्याचा पुरावा म्हणून मिळकत हस्तांतरणाचे कागदपत्र ऑनलाईन अर्जा मध्ये फोटो सलग्न करावा. अशा प्रकारे मालकी हक्कात महिलांचे नांव असल्यास 1 तारा प्रदान करण्यात येईल.

डिजिटल तारा :-

केंद्र शासनाच्या डिजिटल इंडिया अंतर्गत आणि रोख विरहित व्यवहार (Cashless Payment) यास प्रोत्साहन देणे करीता आणि मुदतीत मालमत्ता कर भरणा करण्यास प्रोत्साहन देण्या करीता जे नागरिक कराधानाच्या दिनांका पासून 3 महिन्यांच्या मुदतीत मालमत्ता कर भरणा-या नागरिकांना 1 तारा प्रदान करण्यात येईल. अशा प्रकारे नागरिकांनी भरलेल्या माहिती आधारे सप्ततारांकनचे गुणांकन देण्यात येईल.